

Het Friese jacht 'Mercurius'

door H.G. van Slooten

*Opgedragen aan de nagedachtenis
van Roelof Buisman.
Vijftig jaar eigenaar van de 'Mercurius'.*

Foto gemaakt tijdens Reunie Ronde Jachten Grouw, juli 1950.

Met dank aan het district Friesland van de A.B.N. voor de financiële steun.

HET FRIESE JACHT 'MERCURIUS'

'Mercurius', O jacht der Jachten,
'Bij U aan boord zal niemand smachten'. 1)

Mercurius van R. Buisma.
Joure den 7 July 1868 Leeuwarden

* Een jacht gemaakt voor de Heer
A. Houtsma van Leeuwarden

Lang 24 voet, Hoog binne werk 9 voet
en 9 duim
Hol op de Kil en boven op 4 voet 2 duim,
Voorend lang 9 voet en 11 duim,
Achterend lang 3 voet 4 duim,
Hoog voor bij het Zuilwerk gemeeten 4 voet
en 9 duim, achter bij de Steven gemeeten
4 voet en 9 duim,
Hol onder berghout 28½ duim,
Wijd in vlak 7½ voet
Het Booven werk bij de Steven breed
voor 7 duim,
achter het booven werk breed 5½ duim
De Zuilwerken lang 7 voet en 2 duim
Breed 4 voet en 9½ duim
De voorsteven breed buiten de boeg 5½
De koker wijd 8 duim,
Dit boot gemaakt met bijlevering
van mast en giek geen blokken
maar in groene berse en smit
Van de Soen van acht hondert
Guldens, betaald bij de levering
de 9 July 1868

Toen Eeltje Holtrop van der Zee op 7 juli 1868 in zijn Dagboek aantekende: 'Een jacht gemaakt voor de Heer A. Houtsma van Leeuwarden', zal hij niet beseft hebben, dat hij historische woorden schreef!

Op die dag leverde hij het eerste 'jagt' af, dat model zou staan voor meerdere opvolgers, waarover hij dan later schrijft: 'als Houtsma'.

Dit schip nu is de 'Mercurius', een naam, die het vanaf haar geboorte heeft gedragen tot de dag van heden toe. De volledige aantekening in zijn Dagboek 2) luidt als volgt:

„Joure den 7 juny 1868. Een Jagt „gemaakt voor de Heer 'A. Houtsma „van Leeuwarden.

„Lang 24 voet, wijd binne werk 9 voet „en 9 duim. Hol op de Kil en boven „op 4 voet en 2 duim. Voorend lang „9 voet en 11 duim. Achterend lang 3 „voet 4 duim. Hoog voor bij het zeil „werk gemeeten 4 voet 10 duim, ach „ter bij de steven gemeeten 4 voet en „9 duim. Hol onder berghout 28½ „duim. Wijd in vlak 7½ voet. Het Bo „ven werk breed 4 voet en 9½ duim. „De voorsteven breed buiten de boe „gen 5½. De koker wijd 8 duim.

„Dit boot gemaakt met bijlevering „van mast en giek geen blokken, „maar in grondverw en smit voor de „som van acht hondert Guldens, be „taald bij de levering de 7 July 1868”.

Wie was nu deze Leeuwarder opdrachtgever A. Houtsma? 3) Albertus Houtsma is geboren te Leeuwarden 21 juli 1830 als zoon van Douwe Willems Houtsma, grossier in dranken. Hij zelf heeft een drukke slijterij en is tevens koopman in harpui, teer, kwasten etc., die gevestigd is op het hoekje van de Tuinen en Nieuwekade, dicht bij het

Bladzijde uit het Dagboek van Eeltje Holtrop van der Zee uit 1868, waarin de maten van de 'Mercurius' vermeld zijn. Archief Ottema-Kingma Stichting, Leeuwarden.

Vliet, de toegang te water uit het oosten van de provincie en een goede laad- en losplaats voor schepen. Langs het Vliet had zich dan ook een grote activiteit van handel en 'industrie', als verschillende molens, ontwikkeld.

Houtsma deed dan ook uitstekende zaken, hetgeen blijkt uit de liters gedistilleerd, die hij voor de belastingen laat 'veraccijnzen'. Zo in 1887: 61004 en het volgende jaar zelfs 65998 liter. Behalve zijn woonhuis bezat hij ook verderop aan de Tuinen huizen en een pakhuis in de Amelandsstraat. Hij was gehuwd met Janke Feenstra, geb. Leeuwarden 24 sept. 1833, die hem 16 augs. 1892 door de dood ontviel, nalatende vijf dochters, waaronder een tweeling. Albertus zelf overleed twee jaar later op 24 juni 1894.

Hij was een enthousiast zeiler en nam na de dood van zijn vader het open 'jagtschip De Koophandel' 4) over. Toen hij op 7 juli 1868 eigenaar werd van de 'Mercurius' 5) welke naam u geen verwondering zal wekken, werd dit jacht naar Leeuwarden overgevoerd en kreeg een ligplaats in een schiphuis in een sloot bij Kleijenburg aan het oosteinde van het Zuidvliet, dus dichtbij zijn woonhuis en zaak.

Reeds op 25 juli 1868 nam hij deel aan de wedstrijd van de zeilvereniging 'Oostergoo' 6), die dat jaar gehouden werd bij Oudeschouw, in de klasse 'Jagten en Boeyers, groter dan 5 El 7 palm. meer dan 5 ton metende'. Hij kreeg daar drie concurrenten tegenover zich en wel: E. Wybrandi, Leeuwarden met de 7 ton grote boeier 'Catharina'; Van der Meer uit Akkrum en G. de Vries uit Grouw.

De prijs, een rijk met zilver gemonterde gembercompot, ontging Houtsma, maar hij wist beslag te leggen op de premie, zijnde een Nederlandse vlag. Een groot succes met zijn nieuwe schip!

Ook het volgende jaar, in 1869, wanneer 'Oostergoo' te Grouw haar wed-

strijden houdt, neemt hij deel en slaagt er in zijn beide concurrenten te verslaan en de prijs te winnen: twee met zilver gemonteerde karaffen!

In 1870 werden er door 'Oostergoo' geen wedstrijden gehouden in verband met het uitbreken van de Frans-Duitse oorlog, maar in 1872 wint hij weer de prijs, een Holosteric Barometer. Het ligt niet in onze bedoeling alle wedstrijden door hem gevaren na te gaan. U kunt een volledige lijst vinden als bijlagen bij dit artikel. Bijlagen 1 en 2.

Dat hij een goed zeiler was, is wel aangetoond. Hij onderhield zijn jacht niet alleen goed, maar schafte zich ook regelmatig nieuwe zeilen aan. Een onderzoek in de Snijboeken van de firma T. Molenaar en Zn. te Grouw 7), leerde ons het volgende:

In juli 1868 liet hij een nieuwe middel-fok maken 'groot 38¾ el van ¾ ellens carldoek met blinde naden'.

In juni 1869 bestelde hij een nieuw zeil 'groot 109½ el, ¾ els carldoek met blinde naden. De mast tussen bout en hommerts 35½ voet, timmermansmaat'.

In mei 1870, Molenaar had een goede klant aan hem, kwam er een nieuw 'middelzeil', groot 99 el, ¾ els carldoek met blinde naden en drie riffen'.

Liet hij in 1869 een nieuw grootzeil maken van 109½ el, in 1873 kwam er een groter zeil, dat 119½ el mat en in 1876 wederom een nieuw 'middelzeil' van 107½ el, steeds van ¾ els carldoek.

Tenslotte gaf hij in 1886 nog opdracht tot het snijden van een 'vok' groot '100 el, halve breedte carldoek, blinde naden'. Gezien de grootte van deze fok, kan men aan een kluiver denken! In 1887 komt hij voor het laatst voor als deelnemer aan de wedstrijd van 'Oostergoo', hij wint dan als premie een zilveren taartschap.

Dan wordt het stil en valt voorlopig het doek over de 'Mercurius'. Houtsma

ZEILJACHT.

Mr. HORAT. ALBARDA en A. OTTEMA voornoemd zullen op Donderdag 7 Mei 1896, des namiddags 6 uur, bij de Vries in het „Schippershuis” op het Vliet te Leeuwarden, provisioneel publiek verkoopen:

Het snelzeilend, fraai en welonderhouden JACHT *MERCURIUS*, met compleet gewoon Tuig en groot Hardzeilerstuig en metende 7 ton, zooals het laatst door wijlen den Heer A. Houtsma als eigenaar is gebruikt, benevens het SCHIPHUIS op Kleijenburg aan het Vliet te Leeuwarden.

Dit Pleziervaartuig, in 1868 bij van der Zee te Joure gebouwd, is altijd in besten staat onderhouden en zal ten verkoopdage na 2 uur, vóór het „Schippershuis” ter bezichtiging liggen.

Advertentie uit de Leeuwarder Courant van 1 mei 1896. Gemeente-archief Leeuwerden.

overlijdt in 1894 en een tijdperk van intensief gebruik van 'het jacht' is ten einde.

Dan verschijnt er in de Leeuwarder Courant van 1 mei 1896 de volgende advertentie:

'Zeiljacht. Mr. Horat. Albarda en A. Ottema, zullen op Donderdag 7 mei 1896, des namiddags 6 uur, bij de Vries in 'het Schippershuis' op het Vliet te Leeuwarden, provisioneel publiek verkoopen: Het snelzeilend, fraai en welonderhouden Jacht 'Mercurius', met compleet gewoon Tuig en groot Hardzeilerstuig en metende 7 ton, zooals laatst door wijlen den Heer A. Houtsma als eigenaar is gebruikt, benevens het Schiphuis op Kleijenburg aan het Vliet te Leeuwarden.

Dit Pleziervaartuig in 1868 bij van der Zee te Joure gebouwd, is altijd in besten staat onderhouden en zal ten verkoopdage na 2 uur, vóór het 'Schippershuis' ter bezichtiging liggen'.

Daar de archieven van het notariaat Albarda-Ottema zich bevinden in het Rijksarchief te Leeuwarden, was spoedig de originele acte van verkoop 9) ge-

vonden en daaruit bleek o.a. dat de verkoper niet de Erven Houtsma was, maar Jacobus Gerhardus Sissingh, fabrikant wonende te Rotterdam! Nader onderzoek leerde ons, dat deze jongeman, hij was in Groningen geboren 6 jan. 1868, van 23 juli tot 6 oct. 1894 in Leeuwarden woonachtig was, om daarna naar Rotterdam te vertrekken. Een raadsel blijft zijn kortstondig verblijf in Leeuwarden, maar dat viel wel in de tijd, dat Houtsma overleed. Men kan bespiegelingen houden over relaties met één der Houtsma-dochters, maar dat is 'wishful thinking'! Was deze jongeman wat te 'weelderig' en werd door Pa teruggefloten? Feit is dat hij bij de verkoop in mei 1896 eigenaar van de 'Mercurius' was.

Het schip wordt als volgt omschreven:
" Een zeiljacht genaamd 'Mercurius' metende zeven ton met compleeten inventaris, bestaande uit: twee masten, twee gieken met zwanenhals, boegspriet, vier loeten voor de fokken, gewoon tuig en groot 'Hardzeilerstuig' als twee witte zeilen, bruin zeil, drie witte fokken, twee bruine fokken, groote witte kluiwerk, groote vlaggenstok, drie vlaggen, standaardvlagje, regentent met ijzeren stangen, vier losse boeisels, zeilkleed, tafel met looden bal, kachel, kastje, turfbak, anker, dreg, waterton met akertje, boomen, haak, blokken, touwwerk en wat verder daartoe behoort, benevens de opstal ter afbraak van het schiphuis waarin het zeiljacht ligt, in eene sloot op Kleijenburg onder Leeuwarden".

Wij krijgen zo een goed overzicht van alles wat er bij het schip behoorde en dan blijkt, dat in 1964 toen de 'Mercurius' verkocht werd aan Kingma's Bank N.V. te Leeuwarden, dat in het schiphuis te Grouw nog aanwezig waren: de grote 'hardzeil' mast, de boeisels, de boegspriet, zijnde de kluiwerkboom en

de tafel met loden bal en niet te vergeten de originele 'schaar' voor giek en zeil met daarin gesneden 'A.H. 1868'!

10). Interessant dat er ook een getaand zeil met bijbehorende fokken tot de inventaris behoorde. Mevr. Wever-Buisman, een dochter van Roelof Buisman, vertelde ons, dat indertijd in de herfst altijd het getaande tuig op het jacht werd gezet!

Bij de provisionele verkoop werd de hoogste bieder Gerrit Anema, huisschilder te Leeuwarden met f 800,- de voorlopige eigenaar.

Op 14 mei d.a.v. volgde de definitieve verkoop, waarbij na verhoging het schip werd toegewezen aan de hoogste bieder Jan Heins, geelgieter te Leeuwarden voor de som van f 900,-.

" En verklaarde genoemde hoogste bieder, hierbij mede verschenen en aan mij notaris bekend, de hem gedane toewijzing aan te nemen voor en als mondeling gelastigde van den Heer *Johann Heinrich Wilhelm Wachtels*, koopman wonende te Leeuwarden". (Bijlage 3).

Wie is deze tweede (eigenlijk derde) eigenaar?

Johann Heinrich Wilhelm Wachtels was geboren te Bussum 3 april 1849 en kwam, ongehuwd, dat hij zijn gehele leven is gebleven, op 27 oct. 1871 naar Leeuwarden en vestigde zich op de Voorstreek M 253 als ijzerhandelaar, terwijl hij tevens een handel in buskruit had.

Hij overlijdt op 14 sept. 1911. Gezien zijn aanslagen in de belastingen was hij niet onvermogen. Blijkbaar voelde hij zich toch wat eenzaam in de 'Mercurius', want al spoedig kreeg hij een mede-eigenaar in de persoon van Simon Arnoldus Boudewijn Taconis, geb. te Leeuwarden 24 sept. 1867, winkelier en tabaksfabrikant ook wonende aan de Voorstreek op M 257 en dus praktisch buurman van Wachtels.

Deze Simon, die ook ongehuwd was en

bleef, is een zoon van Bouwe Taconis, afkomstig uit Heerenveen, eveneens tabaksfabrikant en Lucretia Oomkens van Dijk, en woonde zijn gehele leven tot zijn dood op 22 sept. 1922 aan de Voorstreek in hetzelfde huis, nu genummerd 61.

De familie Taconis was lang niet onvermogen, had niet alleen de tabaksfabriek met negen knechten, maar bezat ook meerdere panden in Leeuwarden en landerijen in de omgeving van de stad en in Opsterland en Schoterland boerderijen. Simon had maar één zuster, zodat hij er 'warmpjes bij zat!' Behalve fabrikant was hij ook een uitstekend amateurfotograaf, daarvan getuigt een fraai album uit rond 1900, dat zich thans in het bezit van de Ottema-Kingma Stichting te Leeuwarden bevindt en waaraan enige foto's bij dit artikel zijn ontleend.

Uit deze visuele berichtgeving blijkt, dat de heren dikwijls met het jacht er op uit trokken, waarbij hengelstokken werden meegenomen en men met vrienden echt 'een dagje uit ging', waarbij ook de inwendige mens en de drank niet werd vergeten! Er is een foto, waarop het gehele gezelschap vrolijk bijéén is en de lading van de 'Mercurius' gedekt wordt door een grote Union Jack, waaruit we afleiden, dat er Engelse gasten waren!

Uit de wedstrijdverslagen van 'Oostergoo' blijkt dat bij het 50-jarig bestaan van die vereniging op 30 juli 1898 de 'Mercurius' deelneemt in de klasse: Open Jachten boven 5,75 m, met als eigenaar J.W. Wachtels te Leeuwarden, die dan meteen de prijs wint, zijnde een zilveren bonbonmandje. Er waren vier deelnemers, waaronder G.W. van der Meulen met de 'Vrouw Romkje', die later verbouwd werd tot boeier en als 'Maartje' het eigendom was van de eerste voorzitter van 'het Stamboek', Commandeur C.J.W. van Waning. Kennelijk is Wachtels dan nog alleen eigenaar.

'Een dagje uit met het jacht'. Vier heren en drie schippers. Uit het 'album Taconis' rond 1900. Foto Joh. van der Veer, Leeuwarden.

van den wedstrijd'.

Aan de wedstrijd op 27 juli 1901 te Grouw werd in de klasse 'Jachten bestuurd door Liefhebbers', door 5 schepen deelgenomen, waaronder de 'Mercurius' dan eigendom van de heren Wachtels en Taconis. Door problemen met de route worden er geen prijzen uitgereikt.

In de volgende jaren was er weinig belangstelling in deze klasse en we treffen de 'Mercurius' dan ook eerst weer aan bij de wedstrijd op 12 juni 1908 ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van 'Oostergoo', waarbij wederom de prijs wordt gewonnen. Dat de eigenaren, behalve plezierzeilers, toch ook wel wedstrijdbloed in zich hadden,

Het was een geanimeerde wedstrijd, waarover de secretaris van 'Oostergoo' bericht:

'Begunstigd door goed weer en een stijve koelte had de wedstrijd plaats. Dank zij de royale prijzen waartoe eeredelen en de ruime reservekas de gelegenheid verschaft hadden, was de deelname groot. De Koninklijke Nederl. Zeil- en Roei-vereening was vertegenwoordigd door haren voorzitter de Heer H. Six (11), die met zijn jacht 'Yum-Yum' uit Amsterdam was overgekomen. Het bestuur der Zeil-vereening 'Sneek' met vele leden was eveneens overgekomen om de 50-jarige te complimenteeren. Tal van zeil- en stoomschepen met belangstellende toeschouwers verlevendigden het terrein

Engelse gasten aan boord. De Union Jack waait breed uit! Uit het 'album Taconis' rond 1900. Foto Joh. van der Veer, Leeuwarden.

blijkt uit een briefje van 14 juli 1909, dat we aantreffen in de 'Snijboeken' van Molenaar. Wachtels had kennelijk prijsopgave gevraagd voor een nieuw 'Hardzeiltuig', maar de prijs viel hem wat tegen! Ondanks dat schrijft hij toch:

'Het is best dat U even de maat neemt en mij dan nogmaals een prijs opgeeft, zoo billijk mogelijk; ik moet hebben een stel zeil en vok van het allerbeste doek en op solideste en netste gemaakt, daar moet u op rekenen, daar moet niets aan ontbreken; het is doen **HARD TE KUNNEN ZEILEN...**'

Zend even een briefkaart wanneer U komt de maat te nemen, dan zal ik zorgen de knecht hier is om mede te gaan... Verzoeken dan tevens op te geven hoe spoedig het gereed kan zijn'.

Roelof Buisman aan het roer van zijn 'Mercurius'.

U ziet het echte wedstrijdvuur ontbrak niet... maar op de wedstrijdlijsten van 'Oostergoo en ook Frisia' wordt de 'Mercurius' niet meer vermeld. Had dit te maken met de slechte gezondheidstoestand van de heer Wachtels, die in 1911 overlijdt?

Als enig eigenaar blijft dan Simon Taconis over en wij vrezen dat er die jaren weinig met het schip gevaren is. Vast staat in ieder geval, dat de heer Roelof Buisman 12) te Leeuwarden in 1914 eigenaar wordt en dit 50 jaar zal blijven! Het schip verhuist dan naar Grouw en krijgt een ligplaats in een nieuw gebouw schiphuis tegenover hotel 'Oostergoo', waar in die tijd meerdere schiphuizen zijn verzezen. In datzelfde schiphuis ligt het jacht nog.

De heer Buisman was geen vreemde in watersportland. In 1908, hij is dan al secretaris van de zeilvereniging 'Oostergoo', neemt hij deel met de 'Triton' in de klassen 'Boten lengte 4,80 m'. Over

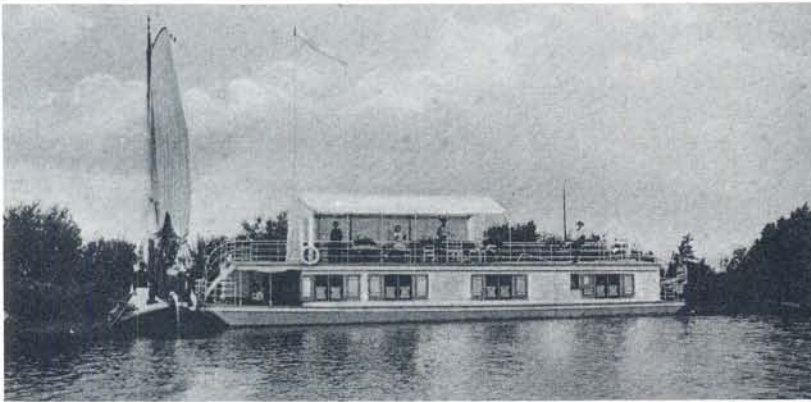
deze naam zeide hij ons eens:

'In Grouw zei men: nou die Buisman noemt zijn schip de drie ton, die durft wel. Nu ik was er toen ook wel goed voor!'

Vervolgens treffen we hem in 1910, 1912 en 1913 aan in de klasse jachten met de 'Oostergoo', waarmede hij meerdere prijzen wint, om daarna vanaf 1915 regelmatig deel te nemen aan vele wedstrijden met de 'Mercurius'.

Roelof Buisman geboren te Grouw 19 juni 1874 was boterexporteur te Leeuwarden en bouwde één der grootste botenhandelshuizen van Nederland op. Hij beperkte zich echter niet tot zijn zaken, maar nam actief deel aan het maatschappelijk leven. Zo was hij voorzitter van de Kamer van Koophandel, voorzitter van V.V.V. en vele andere organisaties. Er kon in Leeuwarden niets gebeuren of hij had zijn hand daar wel in. Beperken we ons thans tot zijn activiteiten op watersportgebied. Als Grouwster jongen zat het varen hem in het bloed. Op jeugdige leeftijd was hij al eigenaar van een 4,80 m tjotter, de 'Triton' welk schip hij na enige jaren verwisselde voor het Friese jacht 'Oostergoo'. Intussen had hij een riant woonschip laten bouwen dat de naam 'Victoria Regia' kreeg en kwam te liggen op één der fraaiste plaatsen aan het Pikmeer te Grouw. Hij was daarmede één der eersten, die Grouw als dorado voor de watersport ontdekten. Toen de zeilvereniging 'Oostergoo' in het begin van deze eeuw een dieptepunt bereikte, zette hij zijn schouders er onder; werd in 1907 secretaris, om daarna van 1925 tot 1957 voorzitter te zijn. In de vijftig jaar dat hij deze vereniging diende, bracht hij haar tot grote bloei en wist een bijzondere stijl te creëren!

In 1915 werd hij als lid benoemd in een commissie, ingesteld door het Congres voor Watersport te Amsterdam, ten einde te komen tot een omschrijving aan welke eisen een rond jacht dient te

Woonschip 'Victoria Regia' te Grouw met de 'Mercurius'. Dit woonschip werd in 1913 gebouwd voor de fam. Buisman. Foto fam. Ritsema.

voldoen. 13) Hij stond aan de wieg van de Noord Nederlandse Watersport Bond en toen in 1953 de eerste reünie van Ronde Jachten te Grouw werd gehouden, was hij de centrale figuur. Wie zou een betere voorzitter zijn geweest dan Buisman van de 'Boeier-commissie', die de boeier 'Friso' als Statenjacht naar Friesland terugbracht? 14) Terecht ontving hij, als nestor van de Friese watersport, als eerste in 1958 de W.H. de Vos-prijs, tijdens een reünie van de Stichting Stamboek Ronde- en Platbodemjachten in Gorkum. 15) zie Bijlage 4.

Met zijn jacht 'Mercurius' heeft hij vele wedstrijden gevaren en vele prijzen gewonnen. Niet alleen werd dan de grote wedstrijdmast en het 'Hardzeilerstuig'

'Mercurius' met het grote wedstrijdtuig en boeisels bij de wedstrijd van de zeilvereniging 'Oostergoo' te Grouw op 1 juli 1917. Wint hier de 1ste prijs zijnde 12 zilveren sierlepeltjes. Foto Fries Scheepvaart Museum, Sneek.

op het schip gezet, maar ook werd dan praktisch alles er uit gehaald: banken, tafel etc. en werden de boeisels aangebracht en vele 'zandzakjes' aan boord gesleept. Daarbij kreeg dan de knecht assistentie van vele 'sterke mannen' en zo werd de strijd aangeboden! Wij verzekeren u dat er dan, vooral als het hard woei, gewerkt moest worden! Maar zoet was daarna de voldoening als de prijs gewonnen was en de vlag in top geheesen kon worden.

Mede door zijn toedoen werd de 'ronde jachten-traditie' in 'Oostergoo' hoog gehouden.

Prinses Juliana verlaat de motorboot.....

.....om te gaan zeilen in de 'Mercurius' van de heer Buisman.

Tijdens een bezoek van het Prinselijk Jacht 'Piet Hein' in begin aug. 1947 aan Friesland, ontving hij aan boord van de 'Mercurius' H.K.H. Prinses Juliana, die door het zon-vergoten waterland een zeiltocht maakte van de Hooi-dammen naar Grouw!

Ter herinnering werd later een koperen plaatje, vermeldende deze vaartocht, aangebracht in de mastkoker van het schip.

Vanuit zijn woonschip heeft hij door de jaren heen Friesland verkend. Hij verscheen op vele wedstrijden, vooral in Sneek, waar hij fraaie prijzen won (zie reproductie), maar ook met zijn gezin maakte hij vele tochten, waarbij in het open jacht moest worden geleefd, op een kacheltje in een tentje op de wal werd dan gekookt, overnacht werd er meestal in hotels.

Daarnaast genoten vele vrienden en re-

laties van zijn gastvrijheid en ging menigeen de ogen open voor de schoonheid van het Friese waterland!

'Het jacht', zoals steeds over de 'Mercurius' werd gesproken, bleef in een uitstekende conditie, mede door de goede zorgen van de opeenvolgende knechten: Anne en Rienk Vlieger en Hendrik Veenstra.

De eigenaar in donkerblauw pak met de zeilpet op aan het roer, terwijl zijn

vrouw, mevr. H.C. Buisman-Blok Wybrandi, altijd een hoed droeg, hetgeen soms wel eens problemen gaf bij harde windvlagen of als het zeil gestreken werd!

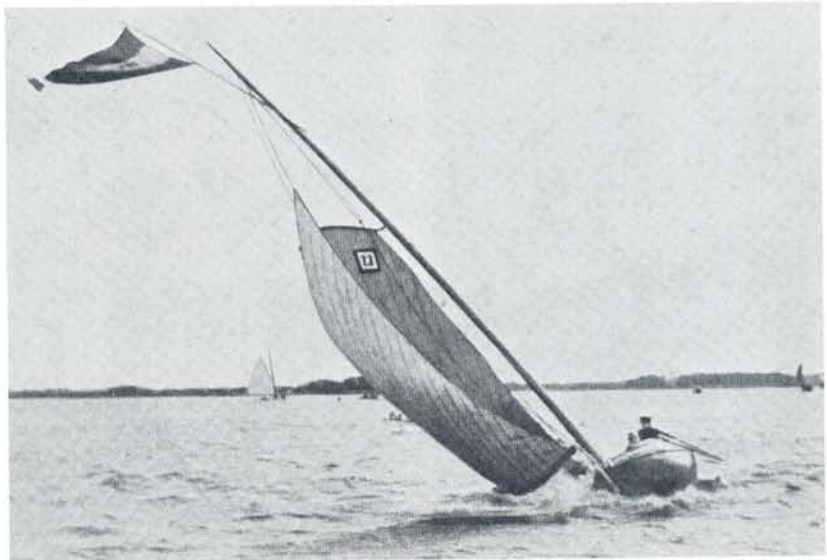
Over stijl gesproken! Die kwam ook tot uiting als, na de jaarvergadering van 'Oostergoo' en de gebruikelijke zeiltocht, het gezelschap weer in Grouw aan de Kade terugkwam, dan luidde de opdracht: 'Glazen aan de kant; flessen in de banken; wij komen als heren aan wal!'

Zoals gezegd heeft de heer Buisman vijftig jaar lang zijn zorg gegeven aan de 'Mercurius', hetgeen tot gevolg had, dat Buisman en 'Mercurius' een tweeenheid werd, overal herkend en erkend. Toen hij dan ook op zeer hoge leeftijd op 17 april 1963 overleed, waar bij wij aantekenen, dat op de dag van zijn begrafenis op Westerveld, van de Grouwster toren de vlag van de K.Z.V. 'Oostergoo' half-stoks hing, als een hommage aan deze oud-dorpsgenoot, kwam de grote vraag: wat gaat er met 'het jacht' gebeuren?

Deze vraag werd des te klemmender, toen zijn enige zoon kort daarop eveneens overleed en zijn vrouw en twee dochters achterbleven.

We beschouwen het altijd nog als een groot voorrecht, dat mevr. Buisman ons benaderde met de vraag: 'Weet jij niet een goede eigenaar voor de 'Mercurius', bij voorkeur iemand in Friesland, waarbij wij weten dat het schip in goede hand komt?'

Wetend hoe moeilijk het is, gezien toch wel de hoge kosten van onderhoud, welke een dergelijk jacht met zich brengt, was het een groot geluk dat wij de directie van Kingma's Bank N.V. te Leeuwarden bereid vonden het schip aan te kopen en daardoor veilig te stellen. Niet alleen was er door de jaren heen een vriendschappelijke verhouding tussen de families Buisman en Kingma, maar ook bleef hierdoor het

'Mercurius' na de 'storm'-wedstrijd op 3 juli 1921 van de Zeilvereeniging 'Oostergoo' te Grouw, als winnaar met de vlag in top. Beloond met de wisselprijs van mevr. Le Bret en twee koperen kandelaars. Foto verm. Polygoon, Haarlem, geplaatst in 'Ons Element' 1ste jaarg. no. 11 van 18 maart 1922.

De heer en mevrouw Buisman-Blok Wybrandi a.b. 'Mercurius'. Foto mevr. mr. S.A.C. Wever-Buisman, Leeuwarden.

De heer R. Buisman met schipper Hendrik Veenstra a.b. 'Mercurius'. Let op de schommeltafel met waterkaart van het merengebied. Foto mevr. mr. S.A.C. Wever-Buisman, Leeuwarden.

Roerleeuw, hennebalk en koperen naamplaatje 'Mercurius'. Foto fam. Ritsema.

jacht in Friesland en zelfs in hetzelfde schiphuis te Grouw!

Zo werd in 1964 deze Friese bankinstelling eigenaar. Een employé, de heer Spoelstra, werd aangesteld als schipper en de directeur, mr. Tj.H. Kingma, zeilde veel met het schip met familie, vrienden en relaties. Toen werd ook weer de 'hardzeil-traditie' opgevat

Bedelbalk van de 'Mercurius'. Foto fam. Ritsema.

De fraaie lijnen van de 'kop' van de 'Mercurius'. Foto mevr. Da. C. Wever, Leeuwarden.

en namen wij, ik had het voorrecht lid van de bemanning te worden, deel aan meerdere wedstrijden en evenementen, zoals de kleine reünie van Ronde Jachten jaarlijks in Heeg, de wedstrijden op de Hoodammen-Veenhoop, als ook aan 'Hardzeildag' in Sneek, toen deze oude traditie voor ronde jachten in ere werd hersteld. Aan het slot van het seizoen namen we deel aan de wedstrijden in Langweer, waar we soms bladstilte troffen of een vliegende storm, die zeilen praktisch onmogelijk maakte! Wat die bladstilte betreft herinneren we ons dat we, drijvende op de Langweerder Wielen, intussen een kleine hartversterking nemend, de Pampus passeerden van mr. Hoekstra, Burgemeester van Haskerland, die begerig naar ons kleine glaasje keek. Wij beloofden hem bij de komende ton deze borrel op de platte bovenkant te plaatsen, hetgeen prima gelukte en wij zelfs het glaasje, nu leeg, later toen er wat wind kwam, terugkregen!

Ja Langweer gaf ons wel meer problemen, want in het begin beschikten we nog niet over een motor en om dan

's avonds weer in Grouw te komen, was niet eenvoudig. We beleefden dan dezelfde problemen als honderd jaar geleden de toenmalige eigenaar had, wanneer hij, zonder wind, bomend en jagend weer het schiphuis op Kleijenburg in Leeuwarden moest zien te bereiken!

Door de steeds toenemende drukte op het water, was het op een gegeven moment niet meer verantwoord, zonder een dergelijk hulpmiddel te varen; er werd toen een benzinemotor ingebouwd, die we echter spaarzaam gebruikten, omdat het 'een sport' bleef op de zeilen aan wal of in een jachthaven te komen.

Luisterrijk werd in 1968 het 100-jarig bestaan gevierd tijdens de reünie in Heeg, waar ook aanwezig waren de eveneens 100-jarige visaak 'Dolphijn' 16) en de tjotter 'Tjits', die volgens de eigenaar ook die leeftijd had bereikt.

Een klein select gezelschap verenigde zich na afloop aan een bijzonder diner, waarbij voor het eerst gegeten werd van de borden in opdracht van de Bank gebakken bij Tichelaar in Makkum. De serie bestaat uit vier borden, zodat een viergangen diner kan worden genoten. Op deze borden is de geschiedenis van het jacht afgebeeld en beschreven, beginnend bij de werf te Joure (zie foto's). Nadien zijn er nog kandelaars en koffiekopjes aan het servies toegevoegd. Hierdoor is de traditie geboren dat bij ieder lustrum deze unieke borden worden gebruikt.

In 1969, toen Kingma's Bank 100 jaar bestond, werd een lange statie-wimpel door de aandeelhouders aangeboden. Bij latere lustra zijn door de bemanning enige 'Regalia' toegevoegd, o.a. een mastplank versierd met het 'zee-paardje' van Kingma's Bank.

Toen deze bank in de beginjaren zeventig werd overgenomen door Mees en Hope, bleef de 'Mercurius' eigendom van Kingma's Bank, maar bij de overname van Mees door de Algemene Bank Nederland, kwam het jacht in het bezit van het district Friesland van die Bank.

Nog steeds wordt er intensief mee gevaren en wordt het schip uitstekend onderhouden, mede dankzij de inzet van de 'schippers', waarvan W. Reen nu al jaren de zorg op zich heeft genomen. De 'wedstrijdbemanning', die zo langzamerhand de leeftijd der sterken heeft bereikt en daardoor niet meer acte de présence kan geven bij wedstrijden, gaat nog één keer per jaar een paar dagen met het jacht 'uit', zoals Houtsma, Wachtels en Taconis in de vorige en Buisman in deze eeuw deden.

Al zijn de omstandigheden dan veranderd, voor ons en wij denken voor een ieder, is het varen door Friesland met dit jacht een belevens, die men niet gauw zal vergeten! Moge dit unieke jacht noch decennia de glorie van Eeltje Holtrop van der Zee representeren!

'Mercurius' tijdens de jubileum-wedstrijden van de K.Z.V. 'Oostergoo' op 3 juli 1948 te Grouw.
Foto De Jong, Leeuwarden.

De 'wedstrijd-bemanning' der laatste jaren. V.l.n.r. mr. dr. T. Huitema, B. de Haan, mr. Tj. H. Kingma, dr. H. Hamminga, H.G. v. Slooten en J. Koopmans. Foto mevr. R. de Jong-Kijlstra.

De regalia van de 'Mercurius'

Dit jacht heeft in de laatste decennia enige voorwerpen verworven, die men met recht 'regalia' mag noemen!

In 1968 bij haar 100-jarig bestaan gaf Kingma's Bank opdracht aan Tichelaars Kon. Makkumer Aardewerkfabrieken een aantal borden te vervaardigen, betrekking hebbend op de geschiedenis van de 'Mercurius'. Zo werden eerst in 1968 en daarna in 1978 en 1983 vervaardigd: 12 diepe borden met een voorstelling van de werf van Van der Zee te Joure met de tewaterlating van de boeier 'Olga' in 1910. Op de achterzijde de tekst: 'Een jacht gemaakt voor de heer A. Houtsma van Leeuwarden. Dit boot gemaakt met bijlevering van mast en giek, geen blokken, maar in de grondverw en smit, voor de som van achthonderd guldens, betaald bij levering de 7 Juli 1868'.

En verder de woorden: 'gevaaren van 1868 tot 1894 door Albertus Houtsma, slijter aan de Tuinen te Leeuwarden' (afb. 1).

12 Platte borden met een afbeelding van een foto uit het album van de amateur-fotograaf S.A.B. Taconis te Leeuwarden, voorstellende 'een dagje op het water'. Op de achterzijde de

tekst: 'gevaaren van 1894 tot 1914 door Johan Heinrich Wachtels, ijzerhandelaar en Simon Arnoldus Boudewijn Taconis, tabaksfabrikant aan de Voorstreek te Leeuwarden' (afb. 2).

12 Platte borden met de voorstelling van de 'Mercurius' en de 'Constanter' met als tekst: 'Mercurius' gevolgd door 'Constanter' 1 augustus 1947. Op de achterzijde de tekst: 'gevaaren van 1914 tot 1964 door Roelof Buisman Boterkoopman aan de Willemskade te Leeuwarden. Tochtje met het prinselijk paar aan boord 1 augustus 1947' (afb. 3).

12 Dessertbordjes met een afbeelding van de nagelbank, mastkoker en giek, waaronder 'Mercurius'. Op de achterzijde: 'gevaaren sinds 1964 door Kingma's Bank NV. te Leeuwarden' (afb. 4).

13 Kop en schotels, op de kopjes een meesje (Mees en Hope) en een zeepaardje (Kingma's Bank) en op de schoteltjes 1868-1973. Geschen van de directie van Mees en Hope (afb. 5). Zes kandelaars met op de voet een Mercuriuskop en de jaartallen 1868-1983. Vervaardigd in opdracht van de 'Kingma Stichting' te Makkum (afb. 6 en 7).

Dit servies mag alleen in lustrum-jaren door de eigenaren van de 'Mercurius' en het bestuur van de Kingma Stichting worden gebruikt.

In 1969 bij het 100-jarig bestaan van Kingma's Bank N.V. schonken de aandeelhouders een lange, tot het water reikende, sierwimpel met in de 'hijs' het zeepaardje en de jaartallen 1869-1969 (afb. 8).

Bij het 21ste lustrum van de 'Mercurius' schonk de 'wedstrijdbemanning' een gepolychromeerde mastplank met het zeepaardje en de jaartallen 1868 en 1973.

Plank gesneden door Sj. van Stralen te Leeuwarden (afb. 9).

Vijf jaar later in 1978 schonk deze bemanning een koperen sloopstoeter, waarop het gedicht: 'O, Mercurius', gij jacht der jachten, Bij U aan boord zal niemand smachten', ontsproten aan het speelse brein van Jumbo van Waning (afb. 10).

Tenslotte zijn op de mastkoker drie koperen plaatjes aangebracht, vermeldende de vorige eigenaren t.w.:

A. Houtsma 1868-1898; J.W. Wachtels en Taconis 1898-1914; R. Buisman 1914-1964.

Hieronder is een grotere koperen plaat toegevoegd: 'Ter herinnering aan de zeiltocht van H.K.H. Prinses Juliana van Eernewoude via Hooisdammen naar Grouw op 1 augustus 1947' (afb. 11).

Afb. 1

Afb. 2

Afb. 3

Afb. 4

Afb. 5

Afb. 6

Afb. 7

Afb. 8: Sierwimpel met het 'zeepaardje' van Kingma's Bank en de jaartallen 1869-1969. Geschenk van aandeelhouders bij het 100-jarig bestaan. Foto J. Hazenberg.

Afb. 9: Mastplank met het 'zeepaardje' van Kingma's Bank. Geschenk bij het 21ste lustrum in 1973 van de wedstrijd-bemanning. Foto J. Hazenberg.

Afb. 10: 'Tuigje' bestaande uit Masttop, scheerhout en wimpel van de 'Mercurius'. Foto J. Hazenberg.

Afb. 11: Koperen plaatjes op de mastkoker van de 'Mercurius' met de opéénvolgende eigenaren, benevens een plaat met het opschrift: 'Ter herinnering aan de zelltocht van H.K.H. Prinses Juliana van Eernewoude via Hooisdammen naar Grouw op 1 augustus 1947. Foto J. Hazenberg.

NOTEN:

1. Gedeelte van een gedicht op de scheepstoeter van de 'Mercurius'. Auteur C.J.W. van Waning.

2. De werfboeken van de Van der Zee's berusten in de bibliotheek van de Ottema-Kingma Stichting te Leeuwarden. Fotocopies van de eerste drie boeken zijn in: het Fries Scheepvaart Museum te Sneek en het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen. Het Dagboek loopt van 1848 tot 1894. Er is een hiaat van 17 maart 1870 tot 1 januari 1873.

3. Onze dank aan de heer W. Dolk te Leeuwarden voor de verleende assistentie op het Gemeente-archief bij het opsporen van de personalia.

4. Zie het artikel van W. Dolk: 'Vaartuigen tot Vermaak' te Leeuwarden, 1838-1894 in Jaarboek 1985 van het Fries Scheepvaart Museum en Oudheidkamer, pag. 60 e.v. Als no. 13 komt daar voor: De Koophandel, open jachtschip, 5 ton, resp. eigenaars Douwe Willems Houtsma, grossier in dranken en diens zoon Albertus Houtsma, slijter in sterke dranken. Deze laatste wordt ook vermeld onder no. 25 als eigenaar van de 'Mercurius' tussen 1872-1893, onoverdekt jacht, 7 ton, meetbrief Leeuwarden 16 juli 1868, no. 34.

5. Als we onder de stuurbank zien, dan valt ons op dat er een aantal brandmerken zichtbaar zijn. Hetzelfde is trouwens het geval bij de boeiers 'Constanter' en 'Maartje' en het Friese jacht 'Frisia'. Deze zijn er indertijd ingebrand in verband met het Patentrecht. In 1852 werd een herziening van de Wet der Patenten ingevoerd. Recht van Patent was verschuldigd voor binnenvaartuigen, berekend naar de ruimte dier vaartuigen. De ruimte is het aantal tonnen inhoud, hierbij de ton gerekend ter grootte van 1 kubieke el, onder aftrek van 1/3 voor de ruimte ingenomen door de mast en pompkokers, kabelstellingen, roef, dekken, roeibanen enzovoorts. De vaartuigen werden verdeeld in twee klassen, te weten: 1ste klasse: overdekte vaartuigen. Verschuldigd patent 20 cent per ton; 2de klasse: open vaartuigen. Verschuldigd patent 12 cent per ton.

Vaartuigen gebouwd voor, of voornamelijk in gebruik voor vermaak (dat is dus hier het geval), waren onderworpen aan een verhoging gelijk aan de helft van het recht van de klasse, waarin de vaartuigen behoorden. Vrijgesteld waren open vaartuigen van minder dan 4 ton.

De gemeten vaartuigen werden gebrand met merken, aanwijzende:

1. het Rijkswapen
2. de jaarletter
3. het merk van de scheepstoeter
4. het getal der tonnen

5. het doorlopend jaarnummer

Deze brandmerken dienden op een zodanige plaats te worden aangebracht, dat zij niet teloor konden gaan bij reparatie.

6. Gegevens over deze en volgende door 'Oostergoo' georganiseerde wedstrijden zijn ontleend aan het archief van de Koninklijke Zeilvereniging 'Oostergoo'? Pelikaanstraat 29, Leeuwarden.

7. Deze Snijsboeken berusten thans in het Rijks-archief te Leeuwarden.

8. De oude jaargangen van deze courant bevinden zich o.a. in het Gemeente-archief van Leeuwarden.

9. Notarieel archief inv. no. 80051, protocol van A. Ottema.

10. Onze hartelijke dank aan de heer B.H. de Vries, ambtenaar bij het Rijksarchief te Leeuwarden voor de verleende assistentie.

11. Ir. Henri Guillaume baron Six, heer van Oterleek, geb. 's Gravenhage 10 mei 1863, ing. waterstaat, overl. aldaar 27 maart 1934, tr. Doesburg 21 sept. 1893 Mathilde Henriëtte de Bruyn Tengbergen, geb. aldaar 19 dec. 1868, overl. Hilversum 2 juli 1951, dr. van Pieter Franco, heer van Loil en Angélique Rietveld.

12. Roelof Buisman, geb. Grouw 19 juni 1874, botereporteur. Officier Oranje Nassau, voorzitter en bestuurslid van vele verenigingen, o.a. secretaris van 'Oostergoo' 1907-1925, voorzitter idem van 1925-1957, ere-voorzitter 1957-1963 overl. Leeuwarden 17 april 1963, tr. Leeuwarden 21 nov. 1898 Hillegonda Cornelia Blok Wybrandi, geb. aldaar 15 dec. 1876, Lid Gemeenteraad 1919-39, wethoudster van onderwijs 1938-39, Ridder Oranje Nassau, ontving 14 dec. 1946 de Raadserepenning in zilver, overl. aldaar 27 juni 1967, dr. van Hein, graanhandelaar en meelfabrikant en Johanne Christine Martens. Dit echtpaar heeft veel 'goed' gedaan in stilte, was o.a. stichter van het Dr. Christine Buismanfonds voor onderzoek naar o.a. de lepziekte (phytopathologie).

13. In 1911 werd te Leeuwarden bij de Roos en van der Meijden gebouwd de 'Novum' voor de heer D.J. Bouma te Sneek. Het leek wel een schouw. De roef was hoog maar dat was voor het comfort. Lengte 9 1/2 m. breedte 3 m. Het schip voerde een boeiertuig met losse broek en kromme gaffel, het had echter geen zijwaarden maar een middenwaard (zie 'De Watersport' 1913, pag. 262. Op pag. 227 staat een foto van dit schip).

Er is een felle strijd over geweest of dit schip wel mee mocht varen bij de ronde jachten. Vele pro's en contra's zijn beschreven in 'De Watersport'. Eigenlijk is dit schip mede aanleiding geweest tot een besluit op het Congres voor Watersport te Amsterdam in

1915, om door een commissie bestaande uit de heren H.T. van der Zee te Sneek, P.G. Halbertsma te Grouw en R. Buisman te Leeuwarden, te laten uitmaken wat nu eigenlijk onder een rond jacht moest worden verstaan. Zij kwamen tot de volgende definitie:

1. Het schip moet rond zijn zonder eenigen stilstand.
2. De verhouding van de grootste breedte tot de grootste lengte zij groter dan 1 : 4.
3. De bovenkant van de voorbolder, welke niet achterlijker geplaatst mag zijn dan de helft van den afstand tusschen den voorsteven en den maskoker, mag zich niet hooger boven de waterlijn bevinden dan de bovenkant van den achtersteven.
4. De grootste breedte moet bij het zeilwerk zijn.
5. De achtersteven moet een zekere helling hebben en mag een hoek van 7 graden niet overschrijden.
6. De afstand van den voorsteven tot de voorzijde van den mast mag variëren van 30% tot 35% van de totaal lengte van het vaartuig.
7. De zwaarden moeten een breedte hebben van minstens 1/3 van de lengte.
8. De hoogte van de kiel, ook wel scheg genaamd, gemeten op het grootspant, onder het vlak, mag niet meer dan 4% van de lengte op de waterlijn bedragen.
9. De hoek tusschen de gangen bij hun aanhechtingspunt aan den steven en de middellijn van het schip moeten minstens 90 graden bedragen.
10. De gaffel moet gebogen zijn en de broek van het grootzeil los. Het schip moet een ijzeren botteloef hebben.
14. Zie: H.G. van Slooten en A.J. Wijnsma: 'Het Statenjacht 'Friso'', uitg. Prov. Bestuur van Friesland z.j.
15. Deze prijs werd ingesteld door de heren Dr. J.H. de Vos te Bergen op Zoom en A.J. de Vos te Strijen ter nagedachtenis aan hun vader de heer W.H. de Vos, bouwheer en eigenaar van de Lemsteraak 'Onrust' (thans eigendom van de heer F.G. Spits te Haren (Gr.)). De prijs wordt periodiek toegekend aan diegene der 'Vrienden van het Ronde- en Platbodermjacht, die zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt voor het door de Stichting 'Stamboek' nagestreefde doel, dan wel blijk gegeven heeft van uitermate grote zorg en toewijding bij het onderhoud en de instandhouding van zijn jacht.
16. Zie: H.G. van Slooten: 'De geschiedenis van de visaak 'Dolphijn' in Publ. van de Stichting Stamboek pag. 333 e.v. en Jaarboek Fries Scheepvaart Museum 1984 pag. 30 e.v.

TOELICHTING OP HET LIJNENPLAN EN DE CONSTRUCTIE VAN HET FRIESE JACHT 'MERCURIUS'

Opgemeten en in tekening gebracht door J.K. Gipon

Dr Ir J. Vermeer

Op verzoek van de eigenaar, de directie van de ABN-bank te Leeuwarden, heeft de bekende jachtontwerper J.K. Gipon, in 1986 het Friese jacht 'Mercurius' opgemeten en in tekening gebracht. Bij monde van de heer H.G. van Slooten is ondergetekende gevraagd een toelichting op deze tekeningen te geven.

De opmetingen zijn vastgelegd in drie bladen, twee ervan geven het schip weer op één tiende van de ware grootte; het zeilplan is getekend op een schaal van 1 : 20. De hier afgebeelde figuren 1 t/m 3 zijn verkleiningen van de originelen. In figuur 1 ziet men de lange lijnen, waterlijnen en spanten, respectievelijk gecombineerd met zij-, boven- en voor- en achteraanzichten. Ook bot-teloef, roer en zwaard zijn aangegeven. Figuur 2 toont een verticale en een horizontale lengtedoorsnede, alsmede een viertal dwarsdoorsneden. Een hiervan, getekend ter plaatse van spant 5, toont de constructie van het zeilwerk. Figuur 3 laat het zeilplan zien.

Hoewel de 'Mercurius' het oudste door Eeltje Holtrop van der Zee gebouwde Friese jacht is en zelfs als het prototype ervan wordt beschouwd ¹⁾, zijn reeds eerder tekeningen gepubliceerd van later door hem en zijn zoon Auke gebouwde jachten. In de Waterkampioen van 1957 vindt men op de pagina's 34 en 35 een artikel van de hand van de toenmalige hoofdredacteur Ir J. Loeff, gewijd aan het in 1895 gebouwde jacht 'Argo'. Tekeningen naar opmetingen van L. Stelwagen uit 1956 zijn daarbij afgebeeld ²⁾. Van de hand van P. Postma en W. Zijlstra vindt men tekeningen van het in 1918 door Auke van der Zee gebouwde jacht 'Neptunus' in het standaardwerk Ronde en Platbodem Jachten ¹⁾, waarvan de eerste druk in 1962 uitkwam. Beide publicaties bevatten een min of meer uitgebreide beschrijving van de constructie en de inrichting van deze jachten. Aangezien die van de 'Mercurius' hiervan niet essentieel afwijkt, moge hiervoor naar die publicaties verwezen worden. Interessanter is het misschien, om in dit artikel enkele verschillen in vorm tussen deze drie jachten te bespreken, zoals ze zich voordoen bij beschouwing van de verschillende tekeningen.

Betreffende de 'Mercurius' merkt de heer Gipon in zijn toelichtende brief op: 'Het jacht 'Mercurius' vertoont een voor- en achterschip, welke vrijwel even breed zijn, zoals dit gebruikelijk was bij de beurtscheepjes uit de tijd, waarin dit jacht werd gebouwd. Wel is getracht dit jacht sneller te maken door een gepiekte spantvorm, welke wij niet bij vrachtschepen aantreffen'. Inderdaad valt op, dat er weinig verschil is in voor- en achterschip, ook wat de hoogte van de boeiselrand ter plaatse van de aansluiting met voor- en achterstevens betreft.

Vergeleken met de 'Argo' en de 'Neptunus' is de kop van ons schip duidelijk lager. De grootste breedte ligt ook wat verder naar achteren dan bij de twee andere jachten. Met name de 'Argo' vertoont een meer ei-vormige buitenomtrek. De stuizen zijn vrij sterk gekromd, maar niet zo extreem als bijvoorbeeld bij de 'Neptunus' het geval is. Opvallend harmonieus verlopen de waterlijnen beneden de C.W.L. De vlaktilling bedraagt ongeveer 12 graden, waarmee de 'Mercurius', met de 'Neptunus', voldoet aan de maximum waarde van een der 'Criteria voor toelating tot het Stamboek' (de vlaktilling van de 'Argo' is circa 20 graden, dus meer dan dit maximum!).

De boeisels vallen zeer schuin naar binnen. Dit betekent, dat bij geringe overhelling het effect van het gestoken zwaard tengevolge van zijn schuine stand gering zal zijn. Naarmate de helling toeneemt en het zwaard in een meer verticale stand komt, zal zijn werking veel effectiever worden. Nog een opvallend kenmerk van het hier besproken jacht is de zeer steil staande achterstevens en de bijna verticaal vallende aansluiting van de huid met de achterstevens. Zowel bij de 'Argo' als de 'Neptunus' verloopt deze aansnijding veel geleidelijker.

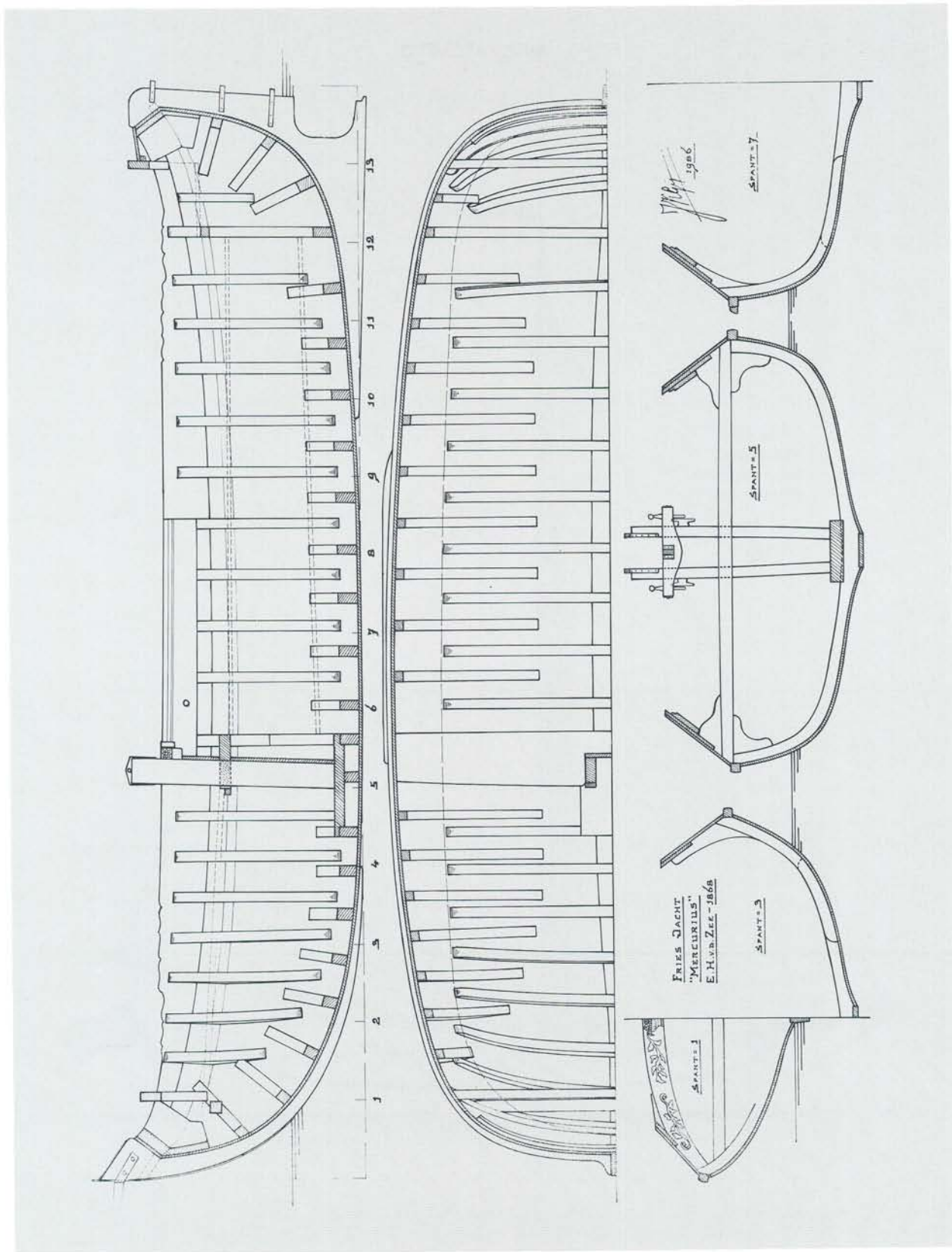
Zoals gezegd, de constructie onderscheidt zich niet wezenlijk van die van de andere jachten, die reeds beschreven zijn. Een verschil is de ondersteuning van de mastkoker. Bij 'Argo' en 'Neptunus' is sprake van een zware zeilwerk-legger, die de ruimte tussen de hoofdspanten onder de mastbank geheel opvult, in het midden circa 25 cm hoog is en naar de kimmén op niets uitloopt. In deze legger is de mastkoker voet verkeert. Bij de 'Mercurius' is de constructie anders. De kokerwangen worden gesteund en zijn ingelaten in een mastspoor, dat gedragen wordt door de hoofdspanten en de daarvoor gelegen legger, zoals in de doorsnede-tekeningen te zien is. Dit mastspoor is 67 cm lang, 40 cm breed en 8,5 cm dik en is in die legger en de hoofdspanten ingelaten, zodat een onwrikbaar geheel ontstaat. De mast staat ook iets voorlijker dan bij de twee andere jachten. Ge-rekend vanaf de voorkant van de voorstevens ligt het hart van de mastkoker op 3/8 van de lengte over de stevens. Bij de andere jachten is die afstand 4/10 van deze lengte.

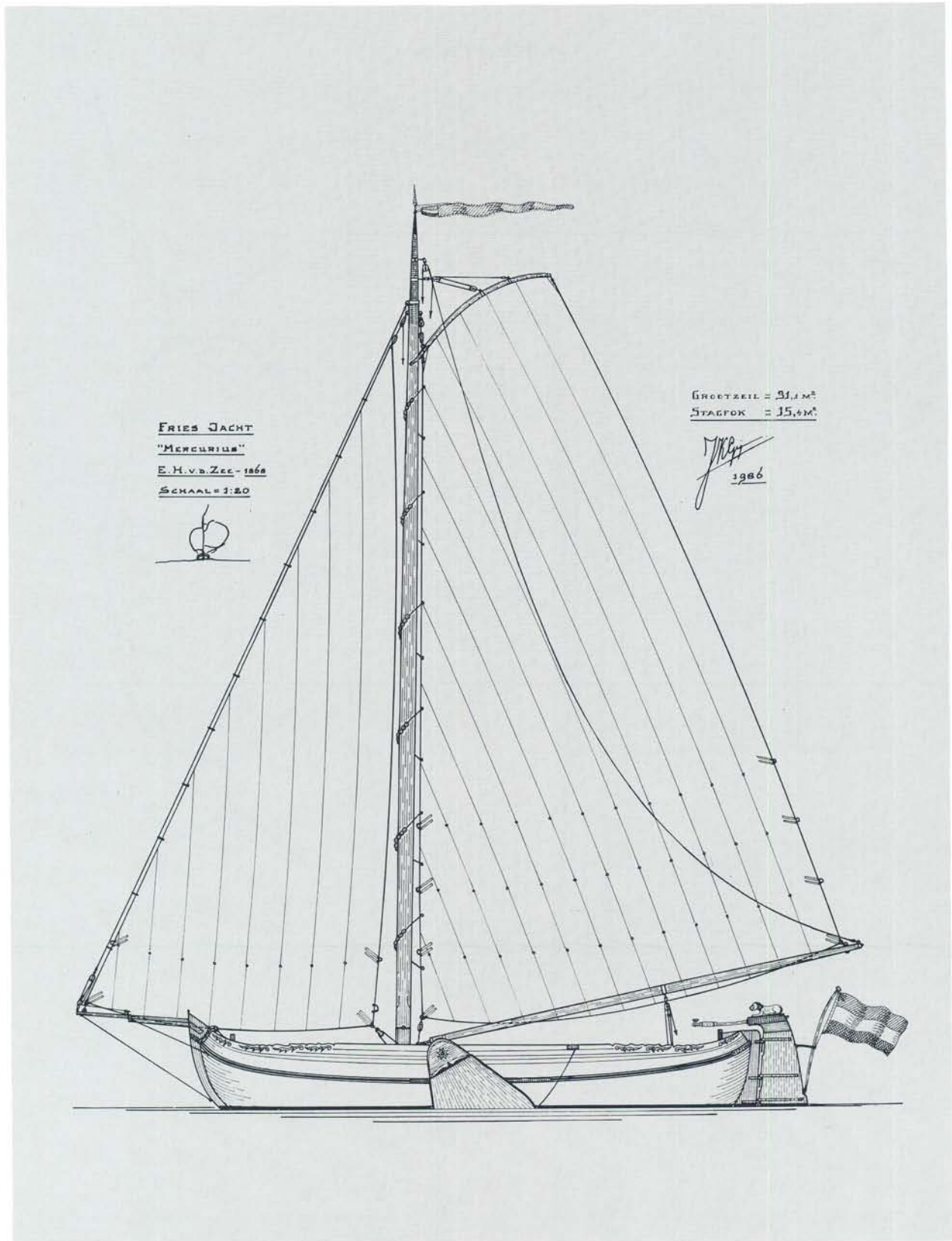
De heer Gipon meent '...dat de zwaardophanging oorspronkelijk anders is geweest. Er is een gleuf in het boeisel aan de buitenzijde, welke aangeeft, dat het zwaard oorspronkelijk verplaatsbaar is aangebracht. Welke inrichting daarvoor is gebruikt, is thans niet meer na te gaan. Niettemin moet geconstateerd worden, dat het zwaard thans op de juiste plaats t.o.v. het zeilplan is aangebracht'.

Tenslotte willen we hier nog wijzen op een bijzonderheid, die ook door de heer Gipon is opgemerkt, nl. de zeer korte helmstok.

Tesamen met de grote hak aan het roer zal het sturen niet onder alle omstandigheden gemakkelijk zijn. Uit de tekeningen van de andere jachten, blijkt, dat bij deze de helmstok zeker 30 cm langer is.

BIJLAGE 1

Prijzen gewonnen door het Friese Jacht 'Mercurius' tijdens wedstrijden van de Kon. Zeilver. 'Oostergoo'.

Wedstrijd op de Oudeschouw 25 juli 1868.

Klasse 2. Jagten en Boeyers, 4 deelnemers. Premie: A. Houtsma, Leeuwarden, een Ned. vlag.

Wedstrijd te Grouw 31 juli 1869.

Klasse 2. Jagten en Boeyers, 3 deelnemers. Prijs: A. Houtsma, Leeuwarden, twee zilveren gemonteerde karaffen. In 1870 geen wedstrijd wegens het uitbreken van de Frans-Duitse oorlog.

Wedstrijd te Grouw 29 juli 1871.

Jagten en Boeyers geen deelname.

Wedstrijd te Grouw 3 augustus 1872.

Klasse 2. Jagten en Boeyers, 3 deelnemers. Prijs: A. Houtsma, Leeuwarden, een Holo-steric Barometer.

Wedstrijd te Grouw 5 juli 1873.

Klasse Jagten en Boeyers, 2 deelnemers. Prijs: G. de Vries te Grouw. Premie: A. Houtsma, Leeuwarden, een standaard met verguld inscript.

Wedstrijd te Grouw 1 augustus 1874.

Klasse 2 Jagten en Boeyers. Prijs: A. Houtsma, Leeuwarden, een scheepspendule met barometer.

Wedstrijd te Grouw 31 juli 1875.

Klasse Jagten en Boeyers, 2 deelnemers. Prijs: een jumelle de marine, uitgelooft door Jhr. Mr. F.J.J. van Eysinga, A. Houtsma, Leeuwarden.

Wedstrijd te Grouw 22 juli 1876.

Klasse 2. Jagten en Boeyers. Prijs: G. de Vries, Grouw. Premie: A. Houtsma, Leeuwarden, een standaard met verguld inscript.

Wedstrijd te Grouw 28 juli 1877.

Klasse 2. Jagten en Boeyers, geen deelnemers.

Wedstrijd te Grouw 3 juli 1878.

Klasse 2. Jachten en Boeyers, 2 deelnemers. A. Houtsma komt als tweede binnen. (Prijs G. de Vries, Grouw). Wordt opgemerkt dat het bestuur de premie voor de Jagten en Boeyers niet heeft kunnen uitreiken, aangezien no. 2 der deelnemers, de heer Houtsma, de aangewezen zeilroute niet heeft gevolgd. Naar aanleiding van dit misverstand meende de heer De Vries de prijs niet te mogen aanvaarden.

Wedstrijd te Grouw in 1879 ging niet door,

doch er was een reünie der leden te Bergumerdam.

Wedstrijd te Grouw 31 juli 1880.

Klasse 3. Jachten en Boeyers, 2 deelnemers. A. Houtsma neemt wel deel, maar bedankt voor de prijs.

Wedstrijd te Grouw 6 augustus 1881.

Nog waren door het bestuur der vereeniging uitgenoodigd de heer A. Houtsma en Jhr. Mr. C. van Esyinga om met hun schepen, als klasse afzonderlijk, zamen te hardzeilen, maar eerstgenoemde heeft gemeend voor de uitnodiging te moeten bedanken.

In de jaren 1882, 83, 84, 85 en 86 heeft A. Houtsma niet deelgenomen aan de wedstrijden.

Wedstrijden te Grouw 30 juli 1887.

Klasse 2. Boeyers en Jachten, 6 deelnemers. Premie: A. Houtsma, Leeuwarden, een zilveren taartlepel.

Hierna verdwijnt de naam van Houtsma uit de verslagen. Hij overlijdt te Leeuwarden in 1894.

Eerst in 1898 bij het 50-jarig bestaan der vereeniging tijdens de *wedstrijden op 30 juli 1898* vinden we:

Klasse 4, Open jachten boven 5,75 m. 4 deelnemers.

Prijs: J.W. Wachtels, Leeuwarden een zilveren bonbonmandje.

Wedstrijd te Grouw 27 juli 1901.

Klasse 1 Jachten en Booten bestuurd door Liefhebbers. 5 deelnemers o.a. Wachtels en Taconis met 'Mercurius'. De prijzen zijn niet uitgereikt.

Wedstrijd te Grouw 12 juli 1908.

Ter eere van het 60-jarig bestaan van de vereeniging.

Klasse 2 Jachten boven 5,75 m.

Prijs: J. Wachtels, Leeuwarden.

Klasse Boten lengte 4,80 m.

Hieraan neemt deel R. Buisman, Leeuwarden met 'Triton', maar wint geen prijs.

Wedstrijd te Grouw in 1910.

Voor het eerst een z.g. 'flying start'.

Prijs: R. Buisman, Leeuwarden met 'Oostergoo'.

Wedstrijd te Grouw 8 juli 1912.

Klasse 5 Jachten.

Prijs: R. Buisman, Leeuwarden met 'Oostergoo'.

Wedstrijd te Grouw in 1913.

Klasse 5 Jachten.

Premie: R. Buisman, Leeuwarden met 'Oostergoo'.

Wedstrijd te Grouw 4 juli 1915.

Klasse 5 Jachten, 4 deelnemers.

Prijs: R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius'.

Wedstrijd te Grouw 2 juli 1916.

Klasse 5 Jachten en Booten bestuurd door liefhebbers.

Prijs: R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius'.

Premie: P. Vrolijk, Sneek met 'Maria'.

Wedstrijd te Grouw 10 juli 1917.

Verslag uit 'De Watersport' 6de jaarg. no. 7:

Te Grouw werd op 10 juli de hardzeilpartij gehouden der Zeilvereeniging Oostergoo. Er stond een harde bries uit het Oosten en er werd bij het zeilen heel wat water geschept. Met olieassen aan zag men de zeilers in de booten. De zeilen en fokken lagen vaak te water. Eén der deelnemers, die 's morgens een proeftocht maakte kon het niet klaarspelen en sloeg om. De inzittenden wisten op de boot te klimmen en zich aldus te redden. Er waren weinig motorbooten, gevolg van het gebrek aan benzine. Een eigenaar van een motorboot had daarop een mast met zeilgerei geplaatst, om aldus te profiteeren van de watersport.

Zijn vaartuig was typisch gedoopt met den naam van 'benzinenood'. Er was enorm veel publiek. De uitslag van de wedstrijden was: 5de klasse Jachten en Booten.

1. R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius'.

2. N. Siebesma, Leeuwarden met 'Argo'.

Wedstrijd te Grouw 5 juli 1918.

Verslag uit 'De Watersport' 7de jaarg. no. 8:

'Zondag 5 juli is door de zeilvereeniging Oostergoo een zeilwedstrijd gehouden te Grouw. Er stond tamelijk veel wind. Het ging bij deze wedstrijden om niet minder dan drie wisselprijzen... De heer Buisman uit Leeuwarden, de bekende watersportman, won met zijn jacht 'Mercurius' den wisselprijs, uitgelooft door mevr. Lebrecht-Bloys van Treslong Prins'.

Wedstrijd te Grouw 6 juli 1919.

Heerlijk zomerweer en een prachtige koelte.

Klasse 5 Jachten en Booten.

Prijs en wisselprijs N. Siebesma, Leeuwarden met 'Argo'.

Premie: R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius' een gebakstel met 12 schoteltjes.

Wedstrijd te Grouw 4 juli 1920.

Eerst regen later gelukkig droog. Er waren een 14 tal stoombooten met gasten. Klasse 5 Friesche Jachten.

Prijs wisselbeker, aangeboden door mevr. Lebret te Oosterbeek, benevens een grote zilveren medaille der vereeniging R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius'. (Deze wisselprijs moet driemaal gewonnen worden). Winnaars in 1918 Buisman, 1919 Siebesma.

Premie: Mr. N.M. Lebret, Oosterbeek met 'Hou Moed' een zilveren suikerstrooier.

Wedstrijd te Grouw 3 juli 1921.

Bijzonder droge zomer en lage waterstand. Voor het eerst gezeild onder het reglement vastgesteld door de Noord Nederlandse Zeilvereeningen.

Klasse 5 Friesche Jachten.

Prijs: R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius' tevens definitief winnaar van de wisselprijs van mevr. Lebret.

Premie: N. Siebesma, Leeuwarden met 'Argo'.

Wedstrijd te Grouw eerste zondag in juli 1922.

Buiig weer met harde wind. Er moest gezeild worden.

Klasse 5 Friesche Jachten.

Prijs: N. Siebesma, Leeuwarden met 'Argo'. Geen premie uitgereikt wegens te geringe deelname.

Wedstrijd te Grouw 1 juli 1923.

75-jarig bestaan van de zeilvereeniging 'Oostergoo'. Deze wordt Koninklijk!

Klasse 6 Friesche Jachten, slechts twee deelnemers.

Prijs: N. Siebesma, Leeuwarden met 'Argo' een zilveren brandewijnskom, aangeboden door de Zeilver. 'Sneek'.

Wedstrijd te Grouw 6 juli 1924.

Het was wild weer met stormvlagen en valwinden! Klasse 5 Friesche Jachten, twee deelnemers.

Prijs: R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius' een kunstvoorwerp.

Wedstrijd te Grouw 5 juli 1925.

Klasse 2 Friesche Jachten, twee deelne-

mers. Prijs: N. Siebesma, Leeuwarden met 'Argo'.

Wedstrijd te Grouw 4 juli 1926.

Klasse 4 Friesche Jachten, twee deelnemers. Prijs: R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius'.

Wedstrijd te Grouw 3 juli 1927.

In de klasse Friesche Jachten waren geen deelnemers.

Wedstrijd te Grouw 1 juli 1928.

80-jarig bestaan van de vereeniging.

Prachtig weer en veel wind en een enorme deelname.

Klasse 4 Friesche Jachten. Drie deelnemers: Buisman, Siebesma en A. van Hulsen, Leeuwarden met de 'Maria', vroeger van Vrolijk, Sneek.

Prijs: R. Buisman, Leeuwarden, met 'Mercurius' wint de zilveren medaille van H.M. de Koningin-Moeder.

Premie: N. Siebesma, Leeuwarden met 'Argo'.

Tot 1933 komen de Friesche Jachten niet meer aan de start.

Wedstrijd te Grouw 2 juli 1933.

Klasse 2 Boeiers en Jachten, met drie deelnemers.

Prijs: R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius', tevens winnaar van de wisselprijs aangeboden door Nots. Sluis te Wageningen.

Wedstrijd te Grouw 1 juli 1934.

Klasse 3 Boeiers en Friesche Jachten, 4 deelnemers.

Prijs: H.B. Halbertsma, Grouw met 'Constanter'.

Premie: P. Bokma, Leeuwarden met 'Albatros'.

Wedstrijd te Grouw 7 juli 1935.

Klasse 5. Boeiers en Friesche Jachten. 2 deelnemers. Prijs H.B. Halbertsma, Grouw met 'Constanter'. R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius' werd tweede.

Wedstrijd te Grouw 3 juli 1938.

Klasse 3. Boeiers en Jachten. 5 deelnemers, o.a. R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius'.

Prijs H.B. Halbertsma, Grouw met 'Constanter'.

Premie P. Bokma, Leeuwarden met 'Albatros'.

Wedstrijd te Grouw 3 juli 1948.

100-jarig bestaan van de Kon. Zeilver.

'Oostergoo'. Klasse 2 Friesche Jachten. 5 deelnemers. Prijs M.J. Schaap, strmn. R. Wester, Grouw met 'Argo'. Premie R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius'.

Wedstrijd te Grouw 5 juli 1953.

Dag na de eerste reunie van de Friesche Ronde Jachten. Klasse 2. Friesche Jachten. 6 deelnemers. Prijs R. Buisman, Leeuwarden met 'Mercurius'. Premie R. Buisman, Zwartzluis met 'Frisia'.

Hierna zijn bij 'Oostergoo' alleen nog wedstrijden georganiseerd voor ronde jachten tijdens een reunie van het Stamboek Ronde- en Platbodemjachten.

BIJLAGE 2

Prijzen gewonnen door het Friese Jacht 'Mercurius' tijdens wedstrijden van de Kon. Watersport Ver. 'Frisia'.

Wedstrijd te Grouw 17 sept. 1873.

Prijs A. Houtsma, Leeuwarden.

Premie G. de Vries, Grouw.

Wedstrijd te Grouw 16 sept. 1874.

Prijs G. de Vries, Grouw.

Premie A. Houtsma, Leeuwarden.

Wedstrijd te Grouw 15 sept. 1875.

Jachten en Boeiers.

Prijs G. de Vries, Grouw.

Premie A. Houtsma, Leeuwarden.

Wedstrijd te Grouw 19 sept. 1877.

Jachten en Boeiers.

Deeln. W.H. Tromp, Woudsend, A. Houtsma, Leeuwarden en G. de Vries, Grouw.

Prijs A. Houtsma, Leeuwarden.

Premie G. de Vries, Grouw.

Wedstrijd te Grouw 26 aug. 1885, 25 jarig bestaan.

Volksspelen, masklimmen en kuipjessteken op het water voor logement 'Oostergoo'.

Boeiers en jachten. 4 deelnemers waaronder 'Mercurius' van A. Houtsma en de 'Batavier' van Mr. W. Bakker, Leeuwarden. Prijs 'Frisia', L.K. de Vries, Grouw.

Premie 'Standfries', Jhr. Mr. C. van Eysinga, Leeuwarden.

Aan de prijswinnaars werd door het bestuur als verrassing een extra cadeau vereerd, een standaardvlagje met kleuren van 'Frisia' en toepasselijke inscriptie '1860 Frisia 1885'.

Wedstrijd te Grouw 25 aug. 1886.

Pleziervaartuigen.

Prijs 'Mercurius', A. Houtsma, Leeuwarden.

Premie 'Frisia', L. K. de Vries, Grouw.

Wedstrijd te Grouw 14 sept. 1898.

Open jachten en booten. Ingeschreven 3 deelnemers: 'Annie', F.K. de Vries, Londen, 'Mercurius', J.H.W. Wachtels, Leeuwarden en 'Maria', H.K. Vrolijk, Sneek. Geen der ingeschrevenen opgekomen!

Wedstrijd te Grouw 18 sept. 1907.

Klasse Booten niet langer dan 4,80 m. Hierin vaart mee: 'Triton', R. Buisman, Leeuwarden, maar wint geen prijs.

Wedstrijd te Grouw 16 sept. 1908.

Boeiers en Jachten. Deelname 4 schepen waaronder 'Oostergoo', R. Buisman, Leeuwarden. Wint geen prijs.

Wedstrijd te Grouw 15 sept. 1909.

Boeiers en Jachten. 6 deelnemers. o.a. 'Oostergoo', R. Buisman, Leeuwarden, wint geen prijs.

Wedstrijd te Grouw 11 sept. 1910. 50-jarig bestaan.

Jachten. 5 deelnemers.

Prijs 'Oostergoo', R. Buisman, Leeuwarden.

Premie 'Nut en Nocht', D. van der Ley, Langweer.

Wedstrijd te Grouw 8 sept. 1912.

Boeiers en Jachten. 9 deelnemers.

Prijs 'Oostergoo', R. Buisman, Leeuwarden.

Premie 'Frisia', L.G. Lykles, Grouw.

Wedstrijd te Grouw 14 sept. 1913.

Boeiers en Jachten. 4 deelnemers.

Prijs 'Oostergoo', R. Buisman, Leeuwarden.

Premie 'Maria', P. Vrolijk, Sneek.

In 1914 geen wedstrijd in verband met de Eerste Wereldoorlog.

Wedstrijd te Grouw 12 sept. 1915.

Jachten en Booten. 5 deelnemers.

Prijs 'Mercurius', R. Buisman, Leeuwarden.

Premie 'Frisia', L.G. Lykles, Grouw.

Wedstrijd te Grouw 10 sept. 1916.

Jachten en Booten. 2 deelnemers.

Prijs 'Mercurius', R. Buisman, Leeuwarden.

Premie 'Maria', P. Vrolijk, Sneek.

Wedstrijd te Grouw 9 sept. 1917.

Jachten en Booten. 5 deelnemers.

Prijs 'Mercurius', R. Buisman, Leeuwarden.

Premie 'Argo', N. Siebesma, Leeuwarden.

Wedstrijd te Grouw 8 sept. 1918.

Jachten en Booten. 4 deelnemers.

Prijs 'Argo', N. Siebesma, Leeuwarden.

Wedstrijd te Grouw 14 sept. 1919.

Jachten en Booten. 4 deelnemers.

Prijs 'Mercurius', R. Buisman, Leeuwarden.

Premie 'Argo', N. Siebesma, Leeuwarden.

Wedstrijd te Grouw 11 sept. 1921.

Alle omstandigheden om een wedstrijd niet te doen slagen waren deze keer aanwezig: te weinig water, te veel wind en van tijd tot tijd regen!

Jachten en Booten. 3 deelnemers.

Prijs 'Mercurius', R. Buisman, Leeuwarden.

Wedstrijd te Grouw 14 sept. 1924.

Jachten en Booten. 3 deelnemers.

Prijs 'Mercurius', R. Buisman, Leeuwarden.

Wedstrijd te Grouw 12 sept. 1926.

Jachten lengte t/m 7 meter. 3 deelnemers.

Prijs 'Mercurius', R. Buisman, Leeuwarden.

Premie 'Nut en Nocht', D. van der Ley, Langweer.

Wedstrijd te Grouw 11 sept. 1927.

Jachten. 2 deelnemers. 'Mercurius' en 'Argo'.

Prijs 'Argo', N. Siebesma, Leeuwarden.

Wedstrijd te Grouw 9 sept.

Jachten. 4 deelnemers, waaronder 'Mercurius'. Wint geen prijs.

Prijs 'Argo', N. Siebesma, Leeuwarden.

Premie 'Maria', A. van Hulsen, Leeuwarden.

Hierna wordt er geen klasse Jachten meer uitgeschreven.

Zilveren bokaal in de vorm van een cuppa. De nodus is versierd met Malachiet stenen. Meester-teken verpoetst, jaarletter M, zijnde 1922.

Gewonnen in Sneek op 18 en 19 aug. 1926 door R. Buisman, Leeuwarden. Part. bezit.

Foto Joh. van der Veer, Leeuwarden.

BIJLAGE 3:

Protocol notaris A. Ottema
notariële archief in Friesland.

Kantoor Sneeuwarden
deel 22 no: 7810, 7811
en 7812.

Abtrock uit het register der declara-
tien den verkoop van roerende goederen
voorafgaande.

Den 22sten allei achttienhonderd 22 en negentig Com-
parcerde Hendrik de Vijze klerk ten kantore van den Gout
vanger der Registratie en vreespreekster te Sneeuwarden
wonnende aldaar als op lastigde van den heer Albert Ottema
notaris te Sneeuwarden blykens aandit kantoor geregistreerde
en opdeponcerde onderhandsehe volmacht:

Op welke verklaarde dat zij woenende lastgever voorne-
mens is publiek te verkoopen:

1. op Donderdag den zevendenden allei achttienhonderd 22 en
negentig des namiddags twee uur ten huize op kwint
nummer 105 aan de Sneeuwstad (Vleeschmarkt) bij de Range
pijp te Sneeuwarden; en ig men belen huize aan andere Gi-
chamelyke roerende goederen zulk kosten ver sake van den eige-
naar den heer Petrus Paulus Leonardus van der Harke win-
delier wonnende te Sneeuwarden.

2. op Donderdag den zevendenden allei achttienhonderd 22 en
negentig des namiddags zes uur bij de kieel in het Schippers
huis op het Vleek te Sneeuwarden provisioneel en op aldaar te
bepalen tijd en plaats offinaal, het reel jaekt alle re min met toe-
aanbehooren ben de op stal te af br an te van het Schip huis
waarin het ligt in een sloot op Kleyenburg onder Sneeuwarden,
zulk te verpacten van den eigenaar den heer Jacobus Gorkhar-
dus Sis ingh fabrikant wonnende te Rotterdam.

3. op Maandag den elfden allei achttienhonderd 22 en nege-
tig des voorniddags tien uur ten huize van maten oem en
Arjen Sperts de Yong in de herberg, de Klein drie Roemer o
Order Pontum, vee hooi boere ge o sch ap en hu is en her berg
an ne ble men Ben an de re li ch am ty ke roere nde goe de re z, zulk
ten ver s ake van den eigenaar Arjen Sperts de Yong, Kastelen
wonnende onder Goutum.

Daarvan de comparant aete verzoekt en gdeeband heeft
1 opstekeend, 76 delbije.

Woor extraet conform.

De Ontvanger der Registratie, burgerlijke aeten, te Recuwarden
(giteekend) „Tabiurk.“

Mede den xevenden ellei achttienhonderd xesen negentig
verseken voer mij Clart Ottena, notaris te Recuwarden, pro-
vincie Friesland, in tegenwoordigheid van maten aemer
op te nigen, bij de Vries in het, Schippershuis aan het Stiet, te
Recuwarden.

Hendrik Dlinema notaris klerk, wonende te Recuwarden,
als bij ingude gela stigde van den Heer Jacobus Oerhardus
Sisfijngh fabrikant, wonende te Stotterland.

Helke Comparant, aan mij notaris bekend verklaarde thans
en ter dres plaats overeenkomstig de gedane bekendmakinge
en niet in acht neming van de plaatselijke gebruiken te willen
overgaant tot de publieke verkoopning, bij voorhoopigz toevoeringe.

Gen zeiljacht genaamd ellereurien metende xeven tou
met compleet s inventaris, bestaande uit, twee masten,
twee giekens met xevanenhals, boegspriet vier loeten voor de
fokken op voor te nigen groot Hardeiler steun als, twee witte
Meden bij nien zeil, drie witte fokken, twee bruin fokken, grote
witte kleinverfok, grote vlaggenstok, drie vlaggen, standaardvlagge
xegoutent met xjheren stangen vier loep bokisels zeilkleed, tafel
met loeden bal, kachel, kasje tuifbak, asper dreg, waterston met
dkerkje boomien haak, blokken touw voverk en waf, verder daarto
behoort, bene vins de opstal ter afbraak van het schiphuis waar
in het zeiljacht bijt, in sene sloot op Kleyenburg onder Recuwar-
den.

Geschiedende de ze verkoopning op de volgende

Voorwaards

Voorwaards:

1. De betaling van den kooprijd zal maeken ge-
schieden terstond na de finale toewysing in
alhier gangbare munt met daarboven tien
Cent van edere gulden van het, mindere naar
rats, waaruit zullen worden gehoed de salarien van den
notaris.
2. De opeoer beslist zonder tegenspraak welke personen
het eerst hebben geboden of gemynd.
3. De koper zal het gekochte in koopmachten aannemen
woodnig en in den staak, waarin het zeil beindt, son-
der cenig verhaal op den verkoper, die in geen geval tot
cenigz thoe ook gedaandevrywaring gehouden zal
zyn.

- 4. De koper zal niet mogen Compenseeren.
- 5. De hoer waer en reisic. van het te verkoopen g. a. u. ter stons na het bod op de bieders over.

Het evenstaande aan de opgetomen gegadigden voorgelezen zijnde is volgens plaatselijk gebruik tot de verlangde veiling over gegaan en heeft de comprisant verkooper in kwaliteit het gewelde jacht na beschrijving en oproeping voorloeping in hoop toegevoeren aan den hoogsten bidder Gerrit Anema, huisschilder wonende te Leeuwarden met de door hem geboden som van acht hondere guldens

En verklaard genoemde hoogste bidder, mede hiertoe verschenen en aan mij notaris bekend, de hem gedane voorloepige tweewerdige aank. nemen met belofte weder tegenwoordig te zullen zijn hiert. nader veiling die bepaald is op Dinsdag den veertienden deze maand, des avonds zes uur, te plaatsen als hieden.

Maarwan acte
 Gedaan en verleend op datum en plaats in het hoofd dezer zitting gemeld, in tegenwoordigheid van Jan de Graaf en Elisabethus Rodenhuis, beide sproepers en hants akten, wonende te Leeuwarden en beide aan mij notaris bekend als getuigen die onmiddellijk na voorlezing deze acte die in hewaring van mij notaris zal blijven met ald. verschenen personen en met mij notaris hebben geteekend;

J. de Graaf J. de Waan
G. Anema E. Rodenhuis
M. Officier

Geregistreerd te Leeuwarden den achtsten
maei 1800 des en negentig deel 186
 folio 126 reete vake 4; een blad geen
 renvoor Onswaagen voor recht een guldens
te wintig cent
fl. 20 De Ontvanger B. A.
Geest

Nader den overstander Mie. achtsterken is en
 naderig, en schen over mij de Meis. C. Kenna, notaris
 te Lauwarden, provincie Friesland, in te overrederig
 van nu te nemen getuigen, bij de Meis, in het "Schip
 Meis" aan het loot te Lauwarden:

Mendrik D. Wenna, notariële wrende te Lauwarden
 als bij monde gelastigde van den Heer Jacobus Oetelaar
Wijnga, fabrikant wonende te Stetteren.

Welke comparant, aan mij notaris bekend, verstaand
 thans in de dezer plaatse, overeenkomstig de gedane behende-
 makingen, met inachtneming vande juraalstelijke gebruiken,
 en ter volbreuing aan het bepaalde bij het slot van de hieroet
 staande acte van overloepige bewijzing verleden voor mij not-
 ris den, duorden deze maand, te witten overgaan tot de
 nader verling van het in de acte van overloepige bewijzing
 omschreven "Zelfjacht. Albrechtius", zulke op lasten en bedongen
 als in die acte zijn vermeld, met schijms te aftraad en over-
 ste overleiden van het overstaande in vande overaan-
 gehaalde acte van overloepige bewijzing overloewd dit
 deerde gegerdiges werd verleden benite notaris volgens
 plaatselijke gebruik tot de verlange nader verling over-
 gegaan en heeft de comparant overloep in kwaliteit het ge-
 wilde Zelfjacht na overloepige overloeping ten Slotte in
 koop toegewezen aanders koopman Heer Jan Meis, geel-
 giter wonende te Lauwarden, voor de ether koopbeden ten
 van negen honderd guldens 1900 --

En verstaand genaemde koopman, hierbij mede verstaand
 en aan mij notaris bekend, de ten vande bewijzing, van te
 nemen over en als bij monde gelastigde vanden Heer Johan
Wenna Wiltjens Wenna Wenna wonende te Lauwarden.

Waarvan acte.

Gedaan en verleden op dat ten in plaats in het hoofdstad
 Lelling genote in te overrederig van Jan de Haas, op-
 weper en bewaarder in Heer Goud, schip, te overrederig, be-
 de wonende te Lauwarden en aan mij notaris bekend als ge-
 tugen die onmiddellijk na overloep deze acte, die in be-
 waring van mij notaris te Lelling, met de overrederig
 personen in meelij notaris hebben getekend

M. Wenna

J. G. Wenna

J. de Haas

He Goud

M. Wenna

BIJLAGE 4:

Mutatie bij de toekenning van de
W.H. de Vos-Prijs aan de heer R. Buisman,
tijdens de Zomer-reunie te Gorkum in 1958

Gij, edele heeren, weet overtuod
Van mijn dank voor de eer my beweren,
Om bewaarde te zijn van de fraaie prijs
Voor den jaer aan my toegeweren. —

Deer prijs werd door mi met veel zorgen bewaard
Berogde my slaap-loze nachten!
Gesteld dat een dief in het donkerste uur
Het kleynood te stelen zou trachten!

Ik stel het met vregde u weder ter hand
Een opvolger leelt gy wel vinden!
Want boeiers en jachten van 'Oud Friesland
Die tellen zooveel trouwe vrienden!

Vaarwel dan, o zilveren schip uit de kast
Wies de folk op al onze reeren
Van de trouw en de liefde aan 'Oud-Ronde Schip
Die wy door u willen bewyzen

— . —
R. Buisman

De heer R. Buisman heeft zich bijzonder verdienstelijk gemaakt voor het door de 'Stichting Stamboek Ronde- en Platbodemjachten' nagestreefde doel. Door gedurende 50 jaren als eigenaar van een Fries rond jacht, t.w. de tjotter 'Triton', daarna het jacht 'Oostergoo' en vanaf 1914 het Friese jacht 'Mercurius', een voorbeeld te geven van trouw aan, en tevens van goede verzorging en toewijding voor zijn schip.

Door reeds in 1915 als lid van de 'Commissie van Jachtbouwdeskundigen', ingesteld door de Verbonden Watersportverenigingen, mede te werken aan het opstellen van kenmerken voor het boeiertype.

Door gedurende een reeks van jaren trouw deel te nemen aan de wedstrijden voor ronde jachten en de deelname aan deze wedstrijden met woord en daad te blijven bevorderen.

Door als secretaris der K.Z.V. 'Oostergoo' van 1907-1925, en van 1925-1957 als voorzitter van deze oude vereniging, de sterk met Friese ronde jachten verbonden tradities van deze vereniging levend te houden.

Door als voorzitter der K.Z.V. 'Oostergoo' op onnavolgbare wijze zijn stempel te drukken op de op 4 juli 1953 te Grouw gehouden 1e Reunie voor Friese Ronde Jachten, welk evenement het Friese ronde jacht voor het eerst sinds vele jaren in het middelpunt der algemene belangstelling bracht.

Door als voorzitter van de 'Boeiercommissie', ingesteld door de afdeling Leeuwarden van de Maatschappij voor Nijverheid en Handel en de K.Z.V. 'Oostergoo', krachtig leiding te geven aan het initiatief, leidend tot de schenking van de boeier 'Friso' aan het Provinciaal Bestuur van Friesland en de overdracht van deze boeier als 'Statenjacht' op 22 mei 1954.

Gedicht tijdens de zomerreunie in Den Helder in 1959 voorgelezen bij de inlevering van de W.H.-Vos prijs door R. Buisman.